

Årringen 2013

Annual Review No 17 of The Arboretum &
Botanical Gardens, University Museum of
Bergen, The University of Bergen

ISSN: 0809-5213

Journal home page:

<https://www.uib.no/universitetshagene/66488/%C3%A5rringen>

Erfaringer fra artssamlingen av *Rhododendron* i Det norske arboret, Milde. – Del III. ”*Azalea*” (de løvfellende artene)

Per Magnus Jørgensen, Universitetshagene, Universitetet i Bergen,
postboks 7805, 5020 Bergen (e-post: tper.jorgensen@uib.no)

To cite this article: Jørgensen, P.M. 2014. – Erfaringer fra artssamlingen av
Rhododendron i Det norske arboret, Milde. – Del III. ”*Azalea*” (de
løvfellende artene). – Årringen 2013 (17): 4–39.

Published February 2014

Erfaringer fra artssamlingen av *Rhododendron* i Det norske arboret, Milde. – Del III. "Azalea" (de løvfellende artene)

Per Magnus Jørgensen, Arboretet og Botanisk hage, Universitetsmuséet i Bergen, Mildevegen 240, N-5259 Hjellesstad (e-post: per.jorgensen@um.uib.no)

Dette er den siste av artiklene om vår *Rhododendron*-samling. I motsetning til de foregående behandler denne ikke en veldefinert systematisk gruppe, men de arter som populært har vært kalt for asalea. De er en samling delvis ubeslektete arter som bare har det til felles at de er løvfellende. Dette er en livsstrategi som er tilpasset tempererte regioner med tydelige årstidsskiftninger, og slett ikke noe systematisk kjennetegn. Navnet er også basert på en misforståelse som oppstod da Linné i 'FLORA LAPPONICA' (1737) opprettet slekten *Azalea* for en art med fem støvbærere, og slektsnavnet ble derfor tatt opp av Gronovius i 'FLORA VIRGINIANA' (1739) for en løvfellende amerikansk art med fem støvbærere, og siden brukt om alle slike, også de med ti støvbærere, og etter hvert ble det ensbetydende med løvfellende *Rhododendron*. Men Linnés opprinnelige art var greplyng (*Loiseleuria procumbens*), hvilket forklarer hvorfor han brukte det greske ordet *azaleos* (= tørr) som basis for navnet siden denne vokser på tørre knauser og rabber.

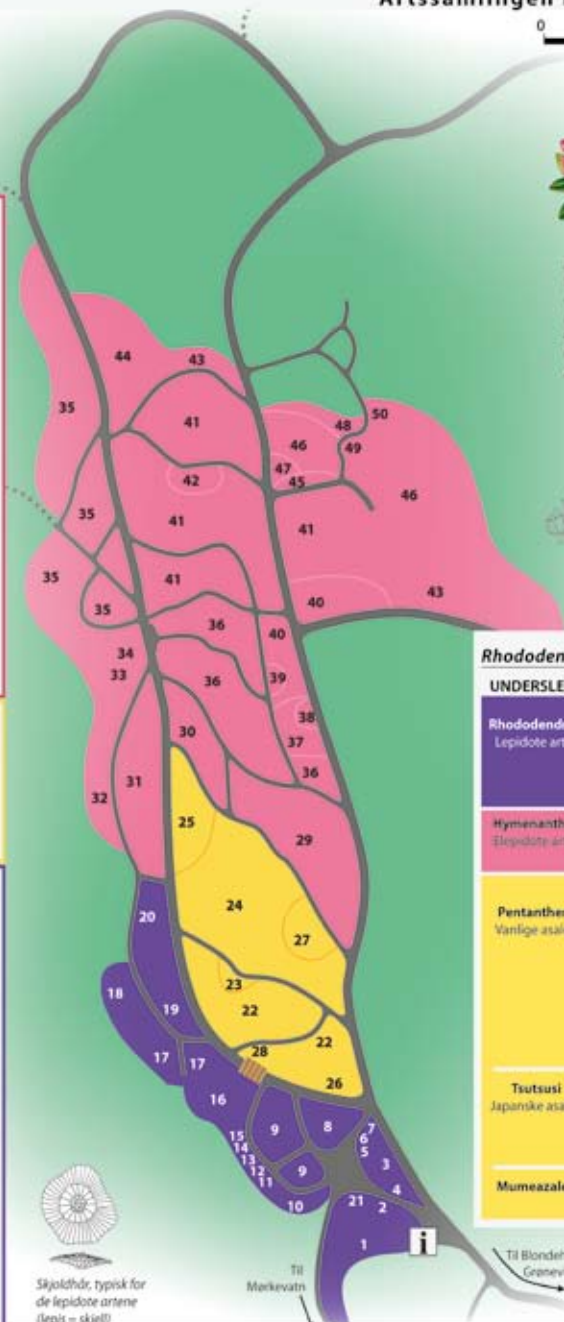

Greplyng, *Loiseleuria procumbens*, som nylig er overført til slekten *Kalmia*! Her på naturlig voksested sør for Heimstetjørne i Jondal kommune (foto: Bjørn Moe, 06.07.2007).

Artssamlingen i Nore Korsdalane

- Kartnøkkel**
- 50. Auriculata
 - 49. Fulva
 - 48. Arborea
 - 47. Inornata
 - 46. Grandis
 - 45. Venusta
 - 44. Campanulata
 - 43. Falconera
 - 42. Lanata
 - 41. Taliensis
 - 40. Campylocarpa
 - 39. Selessia
 - 38. Fulgensis
 - 37. Thomsonia
 - 36. Fortunea
 - 35. Pontica
 - 34. Glischra
 - 33. Argynophylla
 - 32. Barbata
 - 31. Maculifera
 - 30. Williamsiana
 - 29. Neriflora
-
- 28. Mumeazalea
 - 27. Brachycalyx
 - 26. Tsutsusi
 - 25. Rhodora
 - 24. Sciadorhodium
 - 23. Viscidula
 - 22. Pentanthera
-
- 21. Pogonanthum
 - 20. Ginebarina
 - 19. Triflora
 - 18. Heliolepidia
 - 17. Rhodoranstra
 - 16. Caroliniana
 - 15. Moddenia
 - 14. Glauca
 - 13. Scabrifolia
 - 12. Trichoclada
 - 11. Micrantha
 - 10. Campylogyna
 - 9. Laponica
 - 8. Saluensis
 - 7. Lepidota
 - 6. Fragariflora
 - 5. Baileyi
 - 4. Moupinensis
 - 3. Rhododendron
 - 2. Ussuriense
 - 1. Ledum

Rhodo betyr rose eller blomst på gresk og dendron betyr tre. Rhododendron blir altså: "Blomstrende tre"

Ullhår, typisk for de lepidote artene

Rhododendron-slekts inndeling

UNDERSLEKT	SEKSJON
Rhododendron Lepidote arter	Rhododendron Typeart: Rh. ferrugineum 28 underseksjoner
Hymenanthes Elegante arter	Pogonanthum Typeart: Rh. anthopogon
Pentanthera Vanlige asalea	Ponticum Typeart: Rh. ponticum 24 underseksjoner
Tsutsusi Japanske asalea	Pentanthera Typeart: Rh. lutrum
Mumeazalea	Rhodora Typeart: Rh. canadense
	Sciadorhodium Typeart: Rh. schipperbochi
	Viscidula Typeart: Rh. nipponicum
	Brachycalyx Typeart: Rh. forbesii
	Tsutsusi Typeart: Rh. indicum
	Mumeazalea Typeart: Rh. semibarbatum

Stjoldhår, typisk for de lepidote artene (lepis = skjell)

Til Møkkvatn

Til Blonderhuset og Grønevika

Kart over artssamlingen av Rhododendron i Nore Korsdalane i Arboretet på Milde ("Rhododendron-skogen"). Subgenera PENTANTHERA, TSUTSUSI og MUMEAZALEA, som her behandles, er merket gult på kartet (design: K. Linga 2010).

Therorhodion camtschaticum i Japansamlingen i Arboretet på Milde (G-1972.110, foto: Terhi Pousi, 21.06.2013).

Mens botanikerne for lengst har forstått at dette kun dreier seg om en livsstrategi, har planteskoler og gartnere holdt fast på betegnelsen asalea, fordi dette er busker som vil ha en annen behandling enn ”vanlige” rhododendron i våre hager. De har et annet anvendelsesområde, og betegnelsen har ikke lenger noe å gjøre med Linnés bruk av ordet om greplyng på tørre rabber eller med tørre, visne blad.

Asalea-artene vil her i fortsettelsen bli behandlet ifølge sin systematiske plassering, som er alt annet enn enkel, og fremdeles ikke fullstendig forstått fordi der er mange merkelige arter som passer nokså dårlig inn i de rammer systematikerne definerer.

MUMEAZALEA:
Rhododendron semibarbatum
i høstskrud i
artssamlingen i
Arboretet på Milde
(G-1996.439,
foto: Terhi Pousi
13.11.2012).

Hvis noen skulle savne *Rh. camtschaticum*, så skyldes det at den nå er ført til sin egen slekt *Therorhodium* Small., men uansett er dette en god plante i norske hager.

Vi har representanter for tre underslekter i våre samlinger: MUMEAZALEA, PENTANTHERA og TSUTSUSI.

Subgenus MUMEAZALEA

Her har vi straks en av de merkelige enstøingene blant artene, en som er så ulik de andre at den alene har fått en egen underslekt. Egentlig er det et stort spørsmål om den ikke burde brytes ut av *Rhododendron*, slik den japanske botaniker Makino faktisk gjorde på 1930-tallet da den fikk det navn underslekten nå bærer. Den eneste arten finnes i skoger i det sydlige Japan:

Rh. semibarbatum Maxim. er en sped, liten busk med utsperrete, tynne grener. Bladene er små, ovale, påtakelig tynne og sitter på hårete stilker. Disse blir etter hvert vakkert guloransje og til slutt rødfargete, noe som er dens største verdi som hageplante. De ganske flate, hvite blomstene som kommer i månedsskiftet juni/juli, er temmelig uanselige og henger ned under bladverket.

Dette er en plante fra løvskoger på Honshu og Shikoku i Syd-Japan, en som nok krever mer varme enn vi kan gi den. Den har overlevd i flere år på Milde, men trives ikke særlig godt og passer antakelig best lenger sydvest i Norge og langs Oslofjorden. Den har neppe noen stor verdi for norske hager.

MUMEAZALEA: *Rhododendron semibarbatum* i artssamlingen i Arboretet på Milde (G-1996.439, foto: Terhi Pousi 28.06.2012).

PENTANTHERA: *Rhododendron arboreascens* i artssamlingen, Arboretet på Milde (G-1978.156, foto: Terhi Pousi 20.06.2007).

Subgenus PENTANTHERA

Her kommer vi til den gruppen der våre hageasalea-sorter har sitt utgangspunkt: opprette inntil et par meter høye, ganske storbladete busker med fargerike blomster. De ville artene finnes i tempererte deler av Eurasia og Nord-Amerika som klimatisk passer godt i forhold til norsk klima.

Den deles nå i fire seksjoner som ikke ser ut til å ha svært meget med hverandre å gjøre:

Sect. PENTANTHERA

Her finner vi det folk flest kaller asalea, kjære og relativt enkle hagebusker som trives over hele landet, unntatt høyt til fjells og lengst mot nord. De fleste hører opprinnelig hjemme i østlige Nord-Amerika. Systematikken for disse artene er innflokt og omdiskutert siden de lett krysser med hverandre og grensene mellom dem blir uklare.

Subsect. PENTANTHERA

Dette er ganske grasiøse busker med relativt små, ofte pastellfargete blomster som har et tydelig kronrør.

Rh. arboreascens (Pursh) Torrey er en av de høyere artene, slik navnet sier, som kan bli hele 3 meter, og utmerker seg med kraftig duftende, små blomster som kommer seint, i juli. De er hvite eller sjeldnere rosa og med røde pollenbærere. Arten er vidt utbredt i det østlige USA fra Carolina nord til New York fra lavlandet helt opp i fjellene (til ca. 1500 m). Den varierer således adskillig både i utseende og hardførhet. Vi har en form med svakt rosa blomster fra Smoky Mountains, og den trives bra.

PENTANTHERA:
Rhododendron
atlanticum i
artssamlingen,
Arboretet på
Milde (foto:
Terhi Pousi
26.06.2007).

Rh. atlanticum Rehd. & Wilson er en art som danner tette, knehøye kratt på sandjord i furuskogene i det østlige USA (Atlantehavskysten) fordi den har underjordiske utløpere. Disse blir mindre plagsomme i vanlig hagejord, der den i stedet sender opp mange opprette skudd og derfor gjerne danner tette, nokså uformelige bestander. Den passer derfor ikke så bra som enkeltplanter, men bedre i felt, f.eks. i kanten av en buskplanting. Vårt materiale fra Kent County i staten Delaware har klart seg fint og blomstrer rikelig i juni med sine elegante hvite blomster med rødlig støvbærere.

Den synes å være bedre tilpasset fuktige voksesteder enn sine slektninger, men er ikke så enkel å etablere, og er neppe en art man vil ønske å legge ned mye arbeid på for å få til.

PENTANTHERA:
Rhododendron
atlanticum i
artssamlingen,
Arboretet på Milde
(W-1977.287,
foto: Terhi Pousi
05.06.2002).

PENTANTHERA: *Rhododendron calendulaceum* fra frø samlet 1800m o.h. ved Andrews Bald, North-Carolina (USA). Her i artssamlingen, Arboretet på Milde (W-1975.2229, Rudén 182, foto: Terhi Pousi 28.06.2012).

Rh. calendulaceum (Michx) Torrey er den opprinnelige flammeasaleaen, som indianerne kalte «The Sky Painter Flower» (= blomsten til ham som farger himmelen). Dens kraftig oransje blomster har gjort den til en yndet partner i arbeidet med å få frem fargerike hagesorter, eksempelvis den klassiske 'Coccinea Speciosa'. Arten kommer fra Appalachene og fortsetter helt nord til Pennsylvania. Vi har materiale fra to ulike lokaliteter og ikke uventet trives det fra Andrews Bald i North Carolina på 1800 m (Rudén 182) best. Det er en av de beste artene for våre hager.

Rhododendron
'Coccinea Speciosa',
i kultivarsamlingen i Nydalen,
Arboretet på
Milde (G-1996.438,
foto: Terhi Pousi
03.06.2002).

PENTANTHERA:
Rhododendron
cumberlandense ×
bakeri i planteskolen
i Gjørvikhaugen,
Arboretet på Milde
(U-1974.837,
foto: Terhi Pousi
02.07.2010).

Rh. cumberlandense Braun står meget nær foregående og er ofte vanskelig å skille fra visse former av denne. Vanligvis er den imidlertid mer lavtvoksende og har kraftigere fargete blomster som kommer senere, hvorav de mest røde har vært selektert til hagebruk. Vi har den såkalte 'Hillier's Red' som ikke har trivdes særlig bra på Milde, hvilket ikke stemmer bra med andres erfaringer med arten. Før i tiden ble den kalt *Rh. bakeri* og vi dyrket i flere år planter under dette navnet, men de viste seg å være hybridogene.

Rh. luteum Sweet er en av de få artene av sin slekt som faktisk forekommer viltvoksende i Europa (Polen og Slovenia) med hovedforekomst i fjellene i Kaukasus der Alexander den stores hær fikk et ublidt møte med dens giftige honning. Den er en av de enkleste artene å lykkes med i dyrkning, og i en klassisk

PENTANTHERA:
Rhododendron
luteum i artssamlingen,
Arboretet på Milde
(U-1973.388,
foto: Terhi Pousi
30.05.2008).

Rhododendron 'Narcissiflorum' i kultivarsamlingen i Nydalen, Arboretet på Milde (G-1988.40, fotos: Terbi Pousi 07.06.2013 i blomst over, Per Magnus Jørgensen i høstfarger under).

bok om asalea skriver Street med rette: «A plant to start with, go on with, and end with», altså en plante for så vel nybegynnere som viderekomne. Det er derfor merkelig at den er så lite i bruk, annet enn som podegrunnlag og i krysningsarbeidet for hagesorter som den tilfører hardførhet og villighet. Kanskje noen synes at de gule blomstene som kommer i juni, er litt kjedelige, men når de fyller sommerkvelden med sin fantastiske duft, er det få blomster som kan konkurrere. Om høsten får planten ofte vakre oransje høstfarger, som er et ekstra pluss. Løp og kjøp, holdt jeg nesten på å si, men dessverre selges den ikke så ofte i våre planteskoler.

Men det hender man kan finne en av de gamle, gode sortene der den inngår og som alle har arvet dens villighet og fine høstfarger, f.eks. 'Narcissiflorum'.

PENTANTHERA:
Rhododendron
occidentale i
artsamlingen
i Arboretet på
Milde (foto:
Terhi Pousi
05.06.2002).

Rh. occidentale A. Gray er den mest storblomstrete av de amerikanske artene og den eneste som forekommer på vestkysten (altså er den vestlig slik navnet sier!). Der er den vidt utbredt fra fjellene i California nord til staten Washington, fra havnivå til høyt til fjells (nesten 3000 m). Den er meget variabel og har mange former som det har vært valgt ut fine hageformer av. Selv synes jeg nok en helt alminnelig villinnsamling som den vi har fra Oregon, er blant det fineste vi kan oppvise innenfor asalea. Men jeg må innrømme at mange av Mossmans seleksjoner er utsøkte. Vi har noen av disse, bl.a. den flotte hvite doble 'Crescent City Double' som er spesiell.

Der er også gjort mange fine hagesorter med utgangspunkt i denne, men de er relativt ukjente her i landet, selv om de ikke er spesielt vanskelige i kultur. Rent generelt er de mer elegante enn våre vanlige hageasaleaer. De fleste vi dyrker på Milde kommer fra Nederland der man har fått frem flere fulltreffere, bl.a. den

Rhododendron 'Irene
Koster' i kultivarsamlingen i
Nydalen, Arboretet på Milde
(G-1988.42, foto: Terhi
Pousi 30.05.2008).

Rhododendron
'Jack Brydon'
i Muséhagen,
Bergen sentrum
(foto: Per Mag-
nus Jørgensen).

blomsterrike 'Irene Koster'. Fra USA kommer den flotte, noe grovere 'Jack Brydon', som har stått fint i Muséhagen de siste 30 år.

Rh. periclymenoides (Michx) Shinners er også en art fra Appalachene som går helt nord til Pennsylvania. Navnet viser til at dens blomster minner om vivendel både i farge og utseende med langt kronrør og små delvis tilbakeslåtte kronfliker. Den er derfor mindre spektakulær enn neste art, og heller ikke så enkel i kultur. Vi har derimot

et materiale som oppfører seg usedvanlig bra på alle måter, og

PENTANTHERA:
Rhododendron
periclymenoides
i artssamlingen,
Arboretet på Mil-
de (U-1978.162,
foto: Terhi Pousi
28.05.2002).

PENTANTHERA:
Rhododendron
periclymenoides
× arborescens i
artssamlingen,
Arboretet på Milde
(W-1977.284,
foto: Terhi Pousi
17.06.2005).

som er kommet til oss som frø fra National Arboretum i Washington. Jeg mistenker sterkt at det er hybrid med *Rh. arborescens*. Artens hovedverdi i hagesammenheng er at den inngår i flere av de populære «Ghent-asaleaene», bl.a. 'Pucella' (syn. 'Fanny', se under *Rh. viscosum*). Den ble også krysset med eviggrønne rhododendron, i forsøk på å tilføre disse duft. Resultatet var heller magert fordi barna ikke riktig visste hva de skulle gjøre med bladene og derfor ble heller dårlige, lite trivelige hageplanter, de

Rhododendron
'Pucella' ('Fanny')
i kultivarsamlingen
i Nydalen,
Arboretet på
Milde (G-1988.37,
foto: Terhi Pousi
30.05.2008).

Rhododendron
'Govenianum' i
kultivarsamlingen
i Nydalen, Ar-
boretet på Milde
(G-1995.499,
foto: Terhi Pousi
26.06.2007).

såkalte azaleodendron. Likevel har noen få overlevd til vår tid, f.eks. 'Govenianum', en krysning med *Rh. catawbiense* av den såkalte *fragrans*-typen (dvs. duftende) som først oppstod på 1820-tallet. Vi har den i Nydalen der den ikke gjør mye av seg, men den er et levende botanisk bevis på det nære slektskapet mellom foreldreartene, enda så ulike de er.

Rh. prinophyllum (Small) Millais ser ut som en vakrere utgave av foregående med større rent rosa blomster og flott blågrønt bladverk. Den har en nordligere utbredelse og når helt frem til Quebec-regionen i Canada så den passer også bedre klimatisk til

PENTANTHERA:
Rhododendron
prinophyllum i
artssamlingen,
Arboretet på
Milde (G-
1972.1382,
foto: Bjørn Moe
01.06.2007).

Rhododendron 'White Lights' i kultivarsamlingen, Arboretet på Milde (G-1996.211, foto: Terhi Pousi 26.05.2004).

norske forhold, og burde dyrkes mer her i landet. Det er også gjort en god del gode hagesorter i USA og Canada basert på denne, bl.a. «Northern Lights»-serien, der vi har testet noen med hell på Milde (bl.a. 'White Lights'). Disse sortene bør få en stor utbredelse her i landet siden de er laget for den nordlige klimasonen.

Rh. viscosum (L.) Torrey var den første av de østamerikanske asalea-sortene som kom til Europa. Den ble dyrket i England allerede i 1680, og som man ser var den kjent av Linné. Faktisk er det også den første *Rhododendron* som ble dyrket i Norge. Den forekommer i en planteliste fra Bogstad 1794. Det kan synes

PENTANTHERA: *Rhododendron viscosum* i artssamlingen, Arboretet på Milde (G-1977.282, foto: Terhi Pousi 17.06.2005).

Rhododendron 'Soir de Paris' i kultivarsamlingen i Nydalen, Arboretet på Milde (G-1995.526, foto: Terbi Pousi 30.05.2008).

merkelig at en art med så små, hvite blomster skulle få slik tidlig oppmerksomhet, men den er lett i dyrking (unntatt det fra den sydligste del av utbredelsen, i Florida) og blomsterrik. Det blomstene ikke har i størrelse, tar de igjen i duft, og dessuten blomstrer busken seinere enn alle andre, til langt ut i juli. Vi har planter fra frø samlet i New Hampshire (Rudén 189) og de trives utmerket.

Man forsøkte naturligvis å øke blomsterprakten ved forskjellige krysningsforsøk, og der var det en baker i byen Ghent i Belgia som var pioneren og i sin tid skapte de populære «Ghent-asaleaene». De ble elsket også fordi de lett kunne vekkes til å blomstre vinterstid innendørs. De er dessverre gått av moten, men mange er fremdeles absolutt anvendbare, og ofte både elegantere og lettere å få til. På Milde har vi flere fantastiske gamle sorter, bl.a. 'Soir de Paris' og 'Pucella' (= 'Fanny', se under *Rh. perichlymenoides*).

Vi har ikke lyktes med *Rh. alabamense* og *Rh. pruniflorum* antakelig fordi de krever mer varme enn vi kan tilby på Milde.

Konklusjon: I denne gruppen er *Rh. luteum* det sikreste kortet, men der er også flere amerikanske arter som passer godt for norske forhold om man velger blant de nordligst utbredte artene i USA, eksempelvis *Rh. prinophyllum*.

Subsect. SINENSIA

Dette er noe grovere busker med større, åpne blomster uten tydelig kronrør, og de vokser vilt kun i Øst-Asia (Kina og Japan). Deres navnsetting har vært uvanlig rotete, noe som skyldes at den fikk en dårlig start ved at man ikke sikkert vet hvor Siebold samlet det eksemplaret som *Rb. molle*-navnet er basert på. Det kan til og med ha vært i en japansk hage der busken var innført fra Kina, og det eneste som finnes igjen er en illustrasjon! Dertil kommer at systematikken er omstridd og ikke enkel. I dag regner man med en variabel art med to underarter:

Rb. molle (Blume) G. Don subsp. *molle* som er den kinesiske hovedarten med gule blomster og en svært kraftig behåring på bladene slik navnet tyder på (*molle* = myk). Den finnes i det sydøstre Kina og er mindre hardfør enn neste underart. Vi har hatt problem med å klare den på Milde, selv om vi har hatt materiale fra de vestlige Yunnan- og Sichuan-provinsene (C&H 7181 og AC 4967), der den ansees som forvillet. Den fryser lett ned om vinteren, men skyter opp igjen.

Subsp. *japonicum* (A. Gray) K. Kron er betydelig lettere i kultur, og vi har rikelig med materiale som kom opp av frø fra Japan, og som viser den store variasjonen i blomsterfargen fra gult via oransje til rødt. Disse klarer seg svært bra i furuskogen på Milde.

SINENSIA: *Rhododendron molle* subsp. *japonicum* i artssamlingen, Arboretet på Milde (foto: Terbi Pousi 30.05.2008).

Rhododendron 'Daviesii' i kultivarsamlingen i Nydalen, Arboretet på Milde (G-1989.245, foto: Terhi Pousi 29.05.2002).

Denne storblostmstrete arten har naturligvis vært nyttet i foredling av gode hagesorter, de vi nå vanligvis ser i våre hager. Der finnes imidlertid også noen eldre sorter som fremdeles har verdi, nemlig 'Daviesii' som er krysningen med *Rh. viscosum* og således dufter i motsetning til de fleste andre. Dessuten får den praktfulle høstfarger på bladene. En annen klassiker er Waterers tidlige forsøksresultat, 'Nancy Waterer' som er et

Rhododendron 'Nancy Waterer' i kultivarsamlingen i Nydalen, Arboretet på Milde (foto: Per Magnus Jørgensen).

Rhododendron
'Sylphides' i kul-
tivarsamlingen
i Nydalen, Ar-
boretet på Milde
(G-1988.36,
foto: Terhi Pousi
29.05.2002).

utgangspunkt for den senere berømte 'Knap Hill'-serien, f.eks. den lekre 'Sylphides'. Andre både tyske og amerikanske foredlere har gjort fine bidrag innen denne genren.

Sect. RHODORA

En merkelig liten gruppe der man har plassert sammen to nokså forskjellige nord-amerikanske arter som kun har til felles dypt inndelte kronblad og smale blad. Men dette regnes ikke for taxonomiske karakterer av betydning.

Rh. canadense (L.) Torrey er en liten porsliknende busk med blågrønne avlange blad og rosafiolette blomster med uvanlig dypt inndelte kronblad. De er små, men sitter mange sammen i skuddspissen, og de kommer før bladene og er da et syn – myrene der de vokser, får et rosa-fiolett

RHODORA:
Rhododendron
canadense alet
opp av frø fra
Quebec (Ca-
nada) levert av
Jardin Botanique
de Montreal. Her
i artssamlingen,
Arboretet på Mil-
de (W-1973.81,
foto: Terhi Pousi
12.05.2009).

Rhododendron canadense var. albiflorum alet opp fra frø samlet i Storrs, Connecticut (USA). Her i artssamlingen, Arboretet på Milde (W-1977.431, foto: Terhi Pousi 12.05.2009).

skjær. Vi har også en vakker albino-form. Arten finnes, som navnet sier, hovedsakelig i Canada, spesielt i «The Maritimes» (Labrador & New Foundland) der den vokser på myrflater. Den hører til de mest hardføre artene og burde brukes meget mer her i landet. Den gjør seg best i masseplantinger.

Rh. vaseyi A.Gray er en underlig skjønnhet som i naturen bare er kjent fra noen få raviner i Nord-Carolina (USA). Den lar seg ikke krysse med noen andre arter og er noe helt for seg selv. Det er en av de få arter man tør så uten å risikere å få opp hybrider! Dessuten er den litt av en skjønnhet med sine eplerosa blomster i begynnelsen av mai, før bladene utvikles. Siden får den dessuten gnistrende høstfarger på de smale

RHODORA:
Rhododendron vaseyi i artssamlingen, Arboretet på Milde (U-1972.1647, foto: Terhi Pousi 02.06.2010).

bladene. Heldigvis og merkelig nok har den vist seg å være nokså enkel å få til å trives i skogen på Milde. Det merkelige skyldes at arter med så begrenset utbredelse i naturen ofte er vanskelige å tilfredsstillere i hagesammenheng. Den ser ut til å være brukbar i store deler av Sør-Norge, en man bør satse på.

Sect. SCIADORHODION

Denne seksjonen inneholder noen av de mest elegante skjønnhetene blant asaleaene, men som alle slike er de ikke alltid lette å tilfredsstillere. I tillegg er de fleste relativt sydlige i sitt hjemland Japan, og ganske varmekrevende og frostfølsomme. Heldigvis er der noen unntak, så vi kan få nytte de elegante, ofte rosa blomstene som oversår buskene i mai. Artene er frøekte og kommer lett opp fra frø, men er vanskeligere å etablere.

Rh. albrechtii Maxim. er den mest utbredte i Japan, og er vanligst i nordlige deler. Det er en skogsart som trives godt i furuskogen på Milde, der den gir farge i anlegget i mai. Vårt materiale samlet på Japanekspedisjonen i 1976 på to forskjellige steder, 600 m på Hokkaido og 1600 m på Honshu, men vi har, merkelig nok, ikke merket større forskjell i hardførhet eller annet. Arten har kraftig purpurrosa blomster. En god art for Vestlandet dersom den kan få litt beskyttelse i en skog. Ellers fryser bladene lett om våren. Den selvsår seg i skogen på Milde.

SCIADORHODION: Rhododendron albrechtii fra frø samlet av Magne Sandvik 600 m o.b. i Ashibetsu på Hokkaido (Japan). Her i Japansamlingen, Arboretet på Milde (W-1977.1818, S 100, foto: Per H. Salvesen 21.05.2003).

SCIADORHODION:
Rhododendron
pentaphyllum fra
frø samlet 1400m
o.h. på Odaigahara-
san på sørlige
Honshu (Japan) av
Magne Sandvik.
Her i artssamlingen,
Arboretet på Milde
(W-1979.9041,
S 261, foto: Terhi
Pousi 19.04.2009).

Rb. pentaphyllum Maxim. er en av de sarte japanske skjønnhetene fra fjell i det sydligste Japan. Vårt materiale er fra ca. 1400m o.h. på fjellet Odaigahara helt sør på Honshu. Arten er en opptil 2 m høy busk med ovale blad i grupper av fem (derav navnet, fra gresk *pente*, fem og *phyllo*, blad) og blomstrer på bar kvist med lekre rosa blomster allerede i april. Vi har vært heldig med å få den til å trives og blomstre i skogen på Milde siden den regnes som vanskelig selv i Storbritannia. I Japan er den også verdsatt på grunn av de flotte høstfargene som bidrar til å farge fjellsidene røde om høsten.

SCIADORHODION:
Rhododendron
pentaphyllum fra
frø samlet 1400m
o.h. på Odaigahara-
san på sørlige
Honshu (Japan) av
Magne Sandvik.
Her i høstdrakt
i artssamlingen,
Arboretet på Milde
(W-1979.9041,
S 261, foto: Terhi
Pousi 11.10.2012).

SCIADORHODION: Rhododendron quinquefolium alet opp av frø fra Shizuoka på Honshu (Japan) levert av American Rhododendron Society. Her i artssamlingen, Arboretet på Milde (W-1981.73, foto: Terhi Pousi 15.05.2008 (i blomst over) og 18.10.2007 (i høstprakt under)).

Rh. quinquefolium Bisset & Moore blandes ofte unødige sammen med foregående, antakelig pga. navnet som også henspiller på at bladene sitter sammen i grupper av fem, men disse er glatte og annerledes i formen, og har lenge en tydelig rød kant. Dessuten har den betydelig grovere bark, så selv sterile eksemplarer lett kan kjennes igjen. Når den blomstrer i mai, må all tvil kunne ryddes av veien. De hvite blomstene henger klokkeaktig ned. En svært dekorativ art der bladene dessuten får gnistrende høstfarger. Dette er en skogsart i Japan, men med en mer nordlig utbredelse enn foregående. Vårt beste materiale er fra Odaigahara-san så høyt opppe som fra 1400m, og trives godt i skogen på Milde. Også planter vi har fått fra lavere lokaliteter i Shizuoka klarer seg utmerket, men dette er neppe en art som vil trives overalt her i landet.

SCIADORHODION: *Rhododendron schlippenbachii* fra frø samlet av Nordisk Arboretutvalg 1600 m o.h. på Jiri-san (S-Korea). Her i artssamlingen, Arboretet på Milde (W-1979.133, NAU 412, foto: Bjørn Moe 03.05.2011).

Rh. schlippenbachii Maxim. er heldigvis den mest utbredte av artene, og finnes utenom Japan både i Korea og Mandsjuria. Heldigvis fordi den er et syn i blomst og ikke for ingenting er blitt kalt "The Royal Azalea" i England. Selve busken er en nokså stivt opprett plante på opptil et par meter.

Vårt materiale fra Korea (900-1600m o.h.) har klart seg utmerket, hvilket tyder på at dette må kunne sies å være den letteste å få til i Norge av denne gruppen. Den er i alle fall hardfør nok til å trives uten problemer i Arboretet i Mustila helt øst i Finland. Jeg har engang bemerket at hvis jeg var nødt til å begrense meg til kun å ha én rhododendron i min hage, så ville jeg velge denne, som også får vakre høstfarger på lauvet.

Konklusjon: De best egnete artene i Norge er *Rh. albrechtii* og *Rh. schlippenbachii*.

SCIADORHODION: *Rhododendron schlippenbachii* fra frø samlet av Nordisk Arboretutvalg 1500 m o.h. på Doekeyu-san (S-Korea). Her med høstfarger i artssamlingen, Arboretet på Milde (W-1977.2435, NAU 343, foto: Terbi Pousi 28.09.2007).

Subgen. TSUTSUSI

Dette er de såkalte japanske asaleaene som har vært dyrket, foredlet og elsket i Japan siden 1000-tallet, og som nok var de første rhododendron som ble tatt i dyrkning. Deres systematikk er vanskelig og ikke spesielt godt forstått, også fordi det finnes mange eldgamle hageformer som har forvillet seg eller står igjen i seminaturlig vegetasjon. Disse har også vært kalt eviggrønne asalea fordi artene i sect. TSUTSUSI bare delvis feller bladene, med mindre de fryser eller tørker. Men vi begynner med den seksjonen som er regulært bladfellende.

Sect. BRACHYCALYX

Dette er busker som minner om dem i forrige underslekt også i størrelse (kan bli flere meter høye), men har åpnere blomster og annerledes blad som sitter i grupper av tre. De liker alle varme somre og vil ha lang høst for å modne skuddene. Bare da overlever de og blomstrer rikelig, og da er de et syn. Passer bare i de sydligste deler av Norge.

Rh. dilatatum Miq. er en art fra det sydlige Japan med relativt små blomster og høye krav til varme. Det er derfor bemerkelsesverdig at det ene eksemplaret vi fikk opp fra frø samlet av Magne Sandvik (S 140) på 1500m på Shikoku i 1976 fremdeles så vidt lever. Dette viser at der nok finnes populasjoner som kan være brukbare på gunstige steder her i landet, slike som typen som har vært kalt var. *boreale* Sug. fra høyere nivåer, og som iblant regnes som egen art, *Rh. hidakanum* Makino. Denne har vi nettopp fått tak på materiale av, så vi har ingen erfaring å melde om, men Ole Jonny Larsen oppfatter denne som spesielt lovende for norske forhold. Den er imidlertid ikke av de mest dekorative artene.

Rh. lagopus Nakai er et interessant taxon i *Rh. reticulatum*-gruppen som har vært ansett som en fjellvariant. Den ser i vår samling ut til å oppføre seg så forskjellig fra de artene den har vært assosiert med, og den

BRACHYCALYX:
Rhododendron
lagopus alet opp av
frø fra Hiroshima
(Japan). Plantene
levert av Arboretet
i Hørsholm. Her
i artssamlingen,
Arboretet på Milde
(W-2000.164,
foto: Terbi Pousi
04.06.2013).

BRACHYCALYX:
 Rhododendron
 reticulatum alet
 opp av frø fra
 Shizuoka, Honshu
 (Japan) levert
 av ARS. Her i
 Japansamlingen,
 Arboretet på Milde
 (W-1981.74,
 foto: Terhi Pousi
 25.05.2010).

har en så karakteristisk behåring (derav navnet som betyr harelabb), at den nok best beholdes som egen art. Vi har bare hatt den i få år og kan ikke si noe sikkert om den, men siden det er en fjellart, er det grunn til å tro at Ole Jonny Larsen har rett i at den kan være den beste av denne seksjonen for norske forhold.

Rh. reticulatum G. Don er en av de vakreste når den om våren oversår terrenget i Japan med sine rosafiolette, elegante blomster. Men den er dessverre også en av de

BRACHYCALYX: Rhododendron wadanum i artssamlingen, Arboretet på Milde (G-1976.114, foto: Terhi Pousi 30.04.2009).

BRACHYCALYX:

Rhododendron weyrichii
fra frø samlet
av Nordisk
Arboretutvalg på
Halla-san, Jeju-
do (S-Korea).
Her i artssam-
lingen, Arboretet
på Milde
(W-1977.2702,
NAU 567, foto:
Terhi Pousi
02.06.2009).

sydligste artene, som nok krever mer varme enn det vi kan tilby, for å komme til sin rett. Den har hatt problem med å trives hos oss, selv om enkelte eksemplarer er blitt ganske velvoksne og har blomstret årvisst. Vi har nylig også fått tak på den vakre hvitblomstrete formen, og der er mange fine former både i naturen og japanske hager av denne arten som burde testes.

Rh. wadanum Makino er en av de nordlige typene av *Rh. reticulatum*-komplekset som har flere gamle hageformer. Vårt materiale som kommer fra botanisk hage i Tokyo, har klart seg så overraskende bra at jeg mistenker at det er en slik gammel hageform. Det blomstrer årvisst i månedsskiftet april/mai, og rikelig med store fiolettrosa blomster. Denne importen er utvilsomt den beste for forholdene i skogen på Milde av arter i denne seksjonen, hvilket ikke betyr at vi kan anbefale den generelt. Vi har mistet andre planter fra andre introduksjoner.

Rh. weyrichii Maxim. hører til de arter som krever mer varme enn vi kan tilby, men likevel har materialet fra Nordisk Arboretutvalgs ekspedisjon (NAU 567) fra Halla-san (950m) på øya Jeju-do i Korea klart seg overraskende bra, selv om den har blomstret sparsomt med sine relativt små karakteristiske, røde blomster. Vi har mistet andre introduksjoner.

Vi har også mistet den storbladete, nære slektningen *Rh. amagianum*, men prøver igjen til tross for at dette er en av de mest varmekrevende artene fra lave og sydlige egner i Japan.

Konklusjon: Dette er alle arter som krever mer varme enn vi kan tilby her i landet. De vil nok kunne klare seg best på Sørlandet og langs Oslofjorden. Den beste hos oss har vært en overraskende hardfør introduksjon av *Rh. wadanum*.

Sect. TSUTSUSI

Dette er de lave, småbladete artene som japanerne liker å klippe til kuler og andre figurer og bruke bl.a. til bonsai. De er alt annet enn lette å tilfredsstille siden de er ganske varmekrevende og bør helst stå åpent og sørvendt for å klare seg. De liker gjerne grus i jordsmonnet, og synes mindre avhengige av torvjord. Dessverre virker de merkelig mottakelige for den deformerende klumpbladsoppet *Exobasidium* sp. som ikke dreper plantene, men svekker dem og gjør dem skjemmende stygge.

Rh. indicum (L.) Sweet er den første av denne seksjonen som ble beskrevet botanisk. Selveste Linné sørget for det. Han kalte den *Azalea indica*, hvilket er en dobbelt misforståelse. Slektsplasseringen som skyldes de fem støvbærerne, er jo feil, og dessuten var den ikke fra India, men Japan, hvorfra den og dens etter hvert mange former hadde spredd seg i dyrkning i det som i gamle dager var kjent som Ost-India. Faktisk oppgis den fra Ceylon i Hermanns flora, som Linné siterer.

Dette er fremdeles en populær hageplante i regionen, og danner basis for de elskete Satsuki-sortene. Disse er alle lite hardføre i vår region, men noen få klarer seg så langt nord som til Skottland. Der har merkelig nok også én innsamling av arten, Wilson 7709, fra Arnold Arboretums ekspedisjon til Japan i 1914 klart seg, og denne har vi fått tak på småplanter av. De utprøves nå på Milde, og synes å ha overlevd forrige kalde vintre uskadet. Jeg tviler på at dette vil bli noen lett art å tilfredsstille, men håper at jeg tar feil. Fra Danmark, som riktignok har mer sommervarme enn oss, meldes det at den har tålt ned til -18 grader.

Wilson var spesielt opptatt av denne gruppen av gamle japanske hagerhododendron og han valgte ut femti som han anså som spesielt gode, og som han importerte til USA. De fleste har klart seg bra der, og har dannet utgangspunkt for hybridisering med sorter som er mer hardføre i nord enn de opprinnelige japanske, eksempelvis 'Stewartstonian', som vi har på Milde.

TSUTSUSI: *Rhododendron indicum*, Wilsons innsamling No 7709 i Royal Botanic Garden, Edinburgh (foto: Hans Eiberg).

Rhododendron
'Stewartstonian' i
kultivarsamlingen
i Nydalen, Ar-
boretet på Milde
(G-1988.57,
foto: Terhi Pousi
24.05.2002).

Rh. kaempferi Planch. er en av de mest iøynefallende artene som normalt danner små slanke busker opp til et par meter. Dens store røde blomster har vært elsket i japanske hager i hundrevis av år, og der ble laget mange hybrider av denne. De fleste av Wilsons 50 sorter hører hjemme blant disse, flere relativt småblomstrete er såkalte Kurume-sorter, men heller ikke disse er særlig velegnete i vår region, selv om noen inneholder den tøffe *Rh. kiusianum*. Imidlertid er der laget noen gode sorter i Belgia, Nederland og Tyskland som har vist seg hardføre her nord, f.eks. 'Willy', som har vist seg å være svært pålitelig på Milde.

Rhododendron
'Willy' i kultivarsam-
lingen i Nydalen, Ar-
boretet på Milde (G-
1988.78, foto: Terhi
Pousi 05.06.2013).

TSUTSUSI: Rhododendron kaempferi stiklingsplanter av planter fra frø samlet 400m o.h. på Horoman, Hokkaido (Japan) av Magne Sandvik i 1976. Her i artssamlingen, Arboretet på Milde (Z-84.195, S 123, foto: Bjørn Moe 01.06.2011).

Rh. kaempferi selv er nok på grensen av hva den kan tåle her nord, men den klarer seg forbausende bra i den typiske rødfargete utgaven som kommer fra Mt. Horoman (Sandvik 123) fra så lavt nivå som 400m o.h. Dens største svakhet at den røde fargen så lett blekes i solen. Vi har også klart en hvitblomstret form.

TSUTSUSI: Rhododendron kaempferi (hvit) i artssamlingen, Arboretet på Milde (G-1973.331, foto: Terhi Pousi 28.05.2002).

Tsutsusi: *Rhododendron kiusianum* i fotografens hage i Mildevegen (foto: Terbi Pousi 30.05.2011).

Rh. kiusianum Maxim. er nok den arten som har størst potensiale som hageplante hos oss. Det er en tett og lav busk med nokså små fiolette blomster som produseres i store mengder og blir naturlige blomsterputer der den vokser i vulkangrusen på opptil 1500m høyde i det sydligste Japan. Der finnes flere fargeformer av blomstene, og vi har også en hvit. Særlig i Tyskland, men også i

Rhododendron 'Kermesina' i kultivarsamlingen i Nydalen, Arboretet på Milde (G-1988.52, foto: Terbi Pousi 15.06.2013).

Rhododendron 'Panda' i kultivarsamlingen, Arboretet på Milde (G-1988.72, foto: Alf Helge Søyland 27.05.1993).

Storbritannia er denne blitt brukt til å lage flere hardføre blomsterrike sorter, eksempelvis de villige 'Kermesina'-sortene, for ikke å glemme den skjønn skotske 'Panda'. Dessverre er nettopp denne og dens avkom særlig svake for klumpbladsopp.

Rh. mucronatum G. Don er antakelig en gammel hvitblomstret hageform av en annen art (*Rh. ripense* Makino). Den kjennetegnes ved store, nærmest traktformete blomster som kommer i mai. Det finnes mange gamle japanske kultivarer som er lite kjent hos oss. Formen med grønne ganeflekker har vært pålitelig i Muséhagen på Nygårdshøyden, men de påtakelig hårete bladene kan få sviskader i kalde vintre.

Rh. tosaense Makino er en art vi har hatt vansker med, hvilket ikke er merkelig siden den kommer fra ganske lave nivåer i det sydlige Japan der den er populær i dyrkning

TSUTSUSI:
Rhododendron mucronatum i Sorakuen – en japansk zen-hage i Kobe (Japan) (foto: Anne Tafford-Kirkebo 15.04.2005).

TsUTSUSI: Rhododendron tosaense
ved Lynghagen, Arboretet på Milde
(U-1976.109, foto: Terhi Pousi
11.05.2004).

siden der finnes flere gode former. Vi har nylig også fått tak på planter som er kalt *Rh. komiyamae*, og som hovedsakelig skiller seg ved å ha ti støvbærere og kraftigere rosa blomster. Om denne er mer hardfør gjenstår å se, men det er heller tvilsomt.

Rh. tschonoskii Maxim. er en av de nordligste artene. Den finnes også på Sakhalinhalvøya og Kamtsjatka, og er den absolutt mest hardføre. Dessverre skjules de små hvite blomstene ofte i det velutviklete bladverket som er dens største aktivum som hageplante, ikke minst om høsten når de farges røde. Sandviks planter (S 160) fra 1600 m på Tateyama er påtakelig mer kortvokste enn vår andre aksesjon fra i nærheten av Nikko. Den blomstrer faktisk også om høsten hos oss, og da kommer de små hvite blomstene bedre til sin rett.

TsUTSUSI:
Rhododendron
tschonoskii alet
opp av frø fra
Nikko, Tōchigi
(Japan) levert
av Botanisk hage
i Tokyo. Her i
artsamlingen,
Arboretet på Milde
(W-1976.113,
foto: Terhi Pousi
28.09.2007).

TSUTSUSI: *Rhododendron yedoense* var. *poukhanense* fra frø samlet av Nordisk Arboretutvalg 1600m o.h. på Halla-san, Jeju-do (S-Korea). Her i artssamlingen, Arboretet på Milde (W-1979.137, NAU 503, foto: Terhi Pousi 07.06.2013).

Rh. tsusiophyllum Sug. er en merkelig plante som er så spesiell at den en gang ble gitt en egen slekt *Tsusiophyllum*. Den er en fjellart som danner svært tette tuer med små hvite blomster, og vokser så seint at den ikke er noen god hageplante. Passer best i et steinbed med puteplanter, men er nok hardfør i store deler av landet.

Rh. yedoense Maxim. er en av de videst utbredde artene i Øst-Asia der den deles opp i flere varianter. Vi har den koreanske var. *poukhanense* (Lév.) Nakai som er en utmerket hageplante, bortsett fra at denne også er noe plaget av *Exobasidium*. De store rosaflø-

TSUTSUSI: *Rhododendron yedoense* var. *poukhanense* i artssamlingen, Arboretet på Milde (G-1978.62, foto: Terhi Pousi 02.06.2010).

Rhododendron 'Oslava' (G-1995.519, t.v.) og 'Labe' (G-1995.515, t.h.) i kultivarsamlingen i Nydalen, Arboretet på Milde (foto: Terbi Pousi 04.06.2003).

lette blomstene og den gode hardførheten har gjort at den er meget brukt i foredling av sorter i denne gruppen, f. eks. de flotte tsjekkiske 'Oslava' og 'Labe'.

Vi har ikke klart *Rh. nakaharae* og *Rh. rubropilosum*.

Konklusjon: Ettersom flere av disse artene er mer nordlige og finnes til fjells, klarer de seg bedre i vår region enn sect. BRACHYCALYX, men de krever en åpen vokseplass, gjerne mot syd, for å trives. Enklest er nok den småblomstrete *Rh. kiusianum* og dens mange hybrider, såkalte diamant-asaleaer. Av de mer storblomstrete klarer *Rh. yedoense* var. *poukhanense* seg best.

TSUTSUSI: Rhododendron yedoense var. poukhanense fra frø samlet av Nordisk Arboretutvalg 1600m o.h. på Halla-san, Jeju-do (S-Korea). Her i artssamlingen, Arboretet på Milde (W-1977.2656, NAU 503, foto: Terbi Pousi 11.10.2012).

VISCIDULA: *Rhododendron nipponicum* fra frø samlet 1200m o.b. ved Tateyama på Honshu (Japan) av Magne Sandvik. Her i artssamlingen, Arboretet på Milde (W-1977.1878, S 162, foto: Terbi Pousi 26.06.2007).

Sect. VISCIDULA

Dette er enda en av de merkelige japanske artene som trenger en egen seksjon. Faktisk bør den kanskje oppfattes som en egen subgenus eller slekt, først og fremst på grunn av de rare, rørformete blomstene som minner om dem i naboslekten *Menziesia*.

Rh. nipponicum Mats. er en opptil 2m høy busk med attraktive, mahognyaktige stammer og ganske store, grovnerve blad som får gule høstfarger. Blomstene er rørformete og gullhvite og kommer så sent som i månedsskiftet juni/juli. De henger ned og er derfor ofte skjult av de store bladene. Arten er relativt vanlig og utbredt på Honshu i Japan på omkring 1000 meters høyde. Vårt materiale er samlet på 1200 m o.h. ved Tateyama (Sandvik 162) og trives bra, men kan fryse tilbake i kalde vintre. Først og fremst er den en god bladplante.

Litteratur

- Cox, P.A. & Cox, K. N. E. 1997. – *The encyclopedia of Rhododendron species*. – Glendoick Publ., 396 s.
- Davidian, H.H. 1995. – *The Rhododendron species IV Azalea*. – Timber Press, 181 s.
- Gallé, F. C. 1985. – *Azaleas*. – Timber Press, 486 s.
- Gronovius, F. 1739-43. – *Flora virginiana*. – Leiden
- Hermann, P. 1726. – *Musaeum zeylanicum sive catalogus plantarum in Zeylana sponte nascentium observatarum & descriptarum*. – Leiden.
- Judd, W.S. & Kron, K.A. 1995. – A revision of Rhododendron, subgenus Pentanthera (sections Sciadorhodium, Rhodora and Viscidula). – *Edinburgh Journ. Bot.* 52 (1): 1-54.
- Jørgensen, P.M. 1996. – *Rhododendron i Det norske arboret*. – Fagbokforlaget, 264 s.
- 2012. – Erfaringer fra artssamlingen av Rhododendron i Det norske arboret. – Del I, subgenus RHODOENDRON. – *Årringen 2011*: 4-60
 - 2013. – Erfaringer fra artssamlingen av Rhododendron i Det norske arboret. – Del II, subgenus HYMENANTHES. – *Årringen 2012*: 4-118.
- Larsen, O.J. 2011. – *Rhododendron i Norge*. – Licentia Forlag, 276 s.
- Linné, Carl von 1737. – *Flora lapponica*. – Amsterdam, 390 s.
- 1753. – *Species plantarum*. – Stockholm, vol I, s. 1-560; vol II, s. 561-1200, indices.
- Ohwi, T. 1965. – *Flora of Japan*. – Washington DC, 1066 s.

Rhododendron, asaleagruppene

Systemet som er fulgt i denne artikkelen, er noe omarbeidet etter Judd & Kron (1995). De mer eller mindre løvfellende artene i *Rhododendron*-slekten fordeles på de tre underslektene MUMEAZALEA, PENTANTHERA og TSUTSUSI, som er omtalt her. Sect. VISCIDULA er regnet som primitiv medlem av underslekten PENTANTHERA, men avviker tydelig fra de øvrige seksjonene der, og er derfor tatt med helt til slutt.

Subgen. MUMEAZALEA

Subgen. PENTANTHERA

Sect. PENTANTHERA

Sect. SINENSIA

Sect. RHODORA

Sect. SCIADORHODION

Subgen. TSUTSUSI

Sect. BRACHYCALYX

Sect. TSUTSUSI

(Subgen. ?)

Sect. VISCIDULA